

Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen – SOU 2020:37

Unionens a-kassa vill lämna följande synpunkter och reflektioner på utredningens förslag med fokus på kulturarbetarnas situation:

De flesta kulturarbetare uppfyller idag arbetsvillkoret delvis med tid (förberedelsetid och repetitionstid) som tillgodoräknas enligt branschtillämpningsavtal. Vår uppskattning är att de kulturarbetare som idag uppfyller arbetsvillkoret även kommer att uppfylla inkomstvillkoret i den nya försäkringen.

För de kulturarbetare som arbetar endast ett fåtal arbetsdagar per månad och tillgodoräknas tid i arbetsvillkoret genom omräkning av lönen, uppskattar vi att de lättare kommer att kunna uppfylla inkomstvillkoret om det är de föreslagna nivåerna som kommer att gälla. En kulturarbetare som haft inkomst om 10 000 kronor kommer att kunna tillgodoräkna sig den månaden för att uppfylla kravet på inkomstkontinuitet. Omräknat till tid enligt dagens schablonbelopp (10 000 kr/ 180 kr) ger det 55 timmar, vilket ligger strax över gränsen för att kunna tillgodoräknas enligt alternativregeln. En kulturarbetare som idag haft inkomst om 10 000 kronor under fyra månader skulle inte uppfylla ett arbetsvillkor medan samma sökande skulle uppfylla kravet på minsta inkomst under fyra månader i den nya försäkringen.

Utredningen föreslår att inkomster som utbetalats i en månad men som avser fler än en månad ska kunna räknas om och kunna tillgodoräknas för att uppfylla kravet på inkomstkontinuitet för fler månader. Inom kulturbranschen är det relativt vanligt med utbetalningar som avser flera månaders arbete. Ofta avser sådana utbetalningar ersättning för förberedelsetid i form av grundbelopp men kan även avse bonusutbetalningar som baseras på biljettintäkter. Även andra situationer med utbetalning som avser flera månaders arbete förekommer. Många kulturarbetare har olika typ av lön för olika perioder av arbete. Exempelvis så får en regissör normalt en månadslön för den period som arbetet sker på plats på teatern medan ett grundbelopp betalas ut i en klumpsumma för att täcka förberedelsetid. Med anledning av den stora variation av yrken som kan komma att få sin lön helt eller delvis utbetald i klumpsumma så ser vi stora utmaningar för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva hur denna omräkning ska ske på ett enkelt och samtidigt rättvisande sätt.

Utredningen föreslår att ersättningsperiodens längd ska variera beroende på under hur många månader inom ramtiden som den sökande uppnått kravet på den minsta inkomsten. Sökande som haft inkomst uppgående till den minsta inkomsten under alla 12 månader tilldelas en ersättningsperiod om 300 ersättningsdagar. Sökande med färre månader med inkomst uppgående till den minsta inkomsten tilldelas kortare ersättningsperioder. Idag tilldelas samtliga sökande som uppfyller arbetsvillkoret 300 ersättningsdagar. Inom kulturbranschen är det relativt ovanligt att arbete utförs i samma omfattning under årets samtliga månader. Många kulturarbetare har perioder med mindre eller inget arbete under ramtiden och dessa kommer i den nya försäkringen inte att uppfylla villkoren för att kunna tilldelas en ersättningsperiod om 300 ersättningsdagar.

Vad gäller tillämpningen av minskningsreglerna så ser vi utmaningar gällande hanteringen av de kulturarbetare som i efterhand ersätts för förberedelsetid genom grundbelopp. En regissör, scenograf, koreograf eller kostymdesigner anställs normalt på heltid och med månadslön under den period hen arbetar på teatern med repetition och föreställning. Ersättning för den förberedelse som krävs för perioden dessförinnan ersätts med ett fast belopp och under tiden är kulturarbetaren inte

heller heltidsanställd utan styr sin egen arbetstid. Idag tillgodoräknas förberedelsetiden enligt schablon beroende på föreställningens längd, medverkande på scen eller antal kostymer. För tid med heltidsanställning sker minskningen i den nya försäkringen enligt 7 kap 3 § och bör kunna ske utan större tillämpningsproblem. Minskningen för sökande som inte varit heltidsanställd sker istället enligt 9 kap 1 § och utgår från inkomst av förvärvsarbete i den månad för vilken ansökan avser. Ersättning för förberedelsetid utbetalas många gånger i efterskott men avser arbete innan heltidsanställningen. Vi har svårt att se hur minskning på grund av sådan ersättning praktiskt ska gå till för att ge ett rättvisande och rimligt resultat. Situationer i vilka minskning sker retroaktivt avseende månader för vilka ersättning redan utbetalats bör undvikas.

Många kulturarbetare arbetar som uppdragstagare och använder sig också många gånger av så kallade egenanställningsföretag. Utredningen vill genom att utvidga företagarbegreppet till att omfatta hela 13 kap 1 § förtydliga att även uppdragstagare som bedriver näringsverksamhet omfattas av företagarbegreppet i ALF. Det är ett välkommet förtydligande även om det inte förväntas medföra någon annan tillämpning än idag. Kulturarbetare arbetar många gånger omväxlande som uppdragstagare och som anställda vilket medför att bedömningen av om den sökande ska betraktas som företagare eller anställd i arbetslöshetsförsäkringen blir svår. Det medför även svåra gränsdragningar vid övergång från självständig uppdragstagare (företagare) till anställd och tvärtom. Vi hade gärna sett att utredningen hade presenterat förslag i syfte att reglera denna tillämpning och gränsdragning tydligare. En sådan reglering hade varit välkommen både för att åstadkomma ett tydligare regelverk för tillämpningen men också för att göra försäkringen mer förutsebar för den enskilde. Det är idag svårt för den enskilde som är verksam som uppdragstagare eller omväxlande som uppdragstagare och anställd att kunna förutse om hen är att betrakta som anställd eller företagare i arbetslöshetsförsäkringen